

Державний вищий навчальний заклад
«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Кафедра географії та природознавства

Проректор

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Шарин С.В.
25. IX. 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

О 19 Ландшафтознавство

(шифр і назва навчальної дисципліни)

ОП «Географія»

спеціальність 106 «Географія»

10 «Природничі науки»

(галузь знань)

Факультет природничих наук

(назва факультету)

Робоча програма Ландшафтознавство для студентів спеціальності 106 «Географія», галузь знань 10 «Природничі науки». „15” вересня 2020 р. – 13 с.

Розробники:

Атаманюк Я.Д., завідувач кафедри географії і природознавства, кандидат географічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри географії та природознавства

Протокол від “15” вересня 2020 р. № 1

Завідувач кафедри
географії та природознавства _____ (Атаманюк Я.Д.)
“15” вересня 2020 р.

Схвалено науково-методичною радою факультету природничих наук.
Протокол від “23” вересня 2020 р. № 1

“23” вересня 2020 р.
Голова _____ (Атаманюк Я.Д.)

©Атаманюк Я.Д., 2020 рік
© ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет імені
Василя Стефаника, 2020 рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 6	Галузь знань 10 Природничі науки (шифр і назва)	Нормативна навчальна дисципліна (цикл професійної підготовки)		
	Спеціальність: <u>106 Географія</u>	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 3		другий	-	
	Освітня програма: <u>географія</u>	Семестр		
Загальна кількість годин – 180		четвертий	-	
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: бакалавр	Лекції		
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8		24 год.	-	
		Практичні, семінарські		
		36 год.	-	
		Лабораторні		
		год.	год.	
		Самостійна робота		
		120 год.		
	Індивідуальні завдання:			
	Вид контролю: екзамен			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить: 1:2

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Ландшафтознавство» є загальні теоретичні положення ландшафтознавства та його прикладні аспекти, їх використання у комплексних ландшафтознавчих сучасних дослідженнях.

Метою вивчення навчальної дисципліни є освоєння теоретичних і практичних навичок ландшафтознавчих досліджень для різних прикладних цілей.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- Виокремлення основних понять глобального рівня організації природи Землі;
- Характеристика структури та взаємозв'язків географічної оболонки, її хорологічних та хронологічних закономірностей;
- комплексний аналіз фізико-географічного районування та його одиниць;
- аналіз суті класифікації природних ландшафтів Землі, типів, підтипів, класів, підкласів і видів ландшафтів;
- виділити основні характеристики природних та антропогенних ландшафтів.

Компетентності:

Загальні компетентності:

- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов у професійній діяльності з географії або у процесі навчання із застосуванням сучасних теорій та методів дослідження природних та суспільних об'єктів та процесів.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Здатність до проведення досліджень на відповідному рівні.
- Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

- Здатність інтегрувати польові та лабораторні спостереження з теорією у послідовності: від спостереження до розпізнавання, синтезу і моделювання.
- Знання і використання специфічних для географічних наук теорій, парадигм, концепцій та принципів відповідно до спеціалізації.

- Здатність аналізувати географічні об'єкти, явища та феномени природного і антропогенного походження застосовуючи відповідні картографічні та геоінформаційні методи.

Результати навчання:

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії географії, а також світоглядних наук.
- Пояснювати особливості організації географічного простору.
- Визначати основні характеристики, процеси, історію і склад ландшафтної оболонки та її складових.
- Аналізувати склад і будову природних і соціосфер (у відповідності до спеціалізації) на різних просторово-часових масштабах.
- Розуміння значення ландшафтного різноманіття для збереження стійкості географічного середовища, уявлення про різноманітність рекреаційних ландшафтів.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Об'єкт і предмет дослідження. Історія розвитку ландшафтознавства

Тема 1. Об'єкт і предмет дослідження, основні завдання прикладне значення науки. Історія становлення розвитку ландшафтознавства.

Тема 2. Видатні наукові школи з ландшафтознавства: радянська, українська, західноєвропейські, американська.

Змістовний модуль 2. Структура і динаміка ландшафтів

Тема 3. Геосистемна концепція – методологічна основа ландшафтознавства. Ландшафтний комплекс як геосистема.

Тема 4. Просторова структура ландшафтів. Морфологічні одиниці.

Тема 5. Функціонування і динаміка ландшафту

Тема 6. Класифікація ландшафтів Землі

Тема 7. Фізико-географічне районування. Основні типи ландшафтів Землі

Змістовний модуль 3. Сучасна структура ландшафтознавства

Тема 8. Сучасна структура ландшафтознавства

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	усього	у тому числі				
л		П	Лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовний модуль 1. Об'єкт і предмет дослідження. Історія розвитку ландшафтознавства						
Тема 1. Об'єкт і предмет дослідження, основні завдання прикладне значення науки. Історія становлення розвитку ландшафтознавства.	16	2	4			10
Тема 2. Видатні наукові школи з ландшафтознавства: радянська, українська, західноєвропейські, американська.	20	4	6			10
Змістовний модуль 2. Структура і динаміка ландшафтів						
Тема 1. Природні компоненти – фактори формування ландшафту. ПТК та геосистеми.	16	6	8			20
Тема 2. Просторова структура ландшафтів. Морфологічні одиниці.	16	4	6			20
Тема 3. Особливості ландшафтної структури гірських територій Структурно-функціональна організація міських ландшафтних комплексів (систем)	16	4	6			30
Тема 4. Класифікація ландшафтів.	16	4	6			30
Усього годин за 7 семестр	180	24	36			120

5. Зміст лекційного матеріалу

№ з/п	Назва теми лекції	Зміст лекції
Змістовний модуль 1. Об'єкт і предмет дослідження. Історія розвитку ландшафтознавства		
1.	Ландшафтознавство як наука	1. Історія становлення розвитку ландшафтознавства. 2. Сучасний стан ландшафтознавства 3. Перспективи розвитку ландшафтознавства 4. Об'єкт і предмет ландшафтознавства 5. Прикладне значення науки.
2.	Видатні вітчизняні наукові школи з ландшафтознавства	1. Радянська школа 2. Українська школа

3.	Видатні зарубіжні наукові школи ландшафтознавства ³	1. Західноєвропейські школи 2. Американська школа
Змістовний модуль 2. Структура і динаміка ландшафтів		
4.	Геосистемна концепція – методологічна основа ландшафтознавства	1. Поняття геосистеми. Розвиток системних уявлень. 2. Властивості геосистем.
5.	Ландшафт як система	1. Поняття про природні територіальні комплекси. 2. ПТК - об'єкт дослідження ландшафтознавства. 3. Загальні риси природних територіальних комплексів.
6.	ПТК та їх компоненти	1. Основні компоненти та їх роль у формуванні ПТК. 2. Система супідрядності природних територіальних комплексів.
7.	Просторова структура ландшафтів	1. Вертикальна та горизонтальна будова ландшафтів 2. Морфологічні одиниці ландшафту
8.	Функціонування, динаміка і розвиток ландшафтів	1. Функціонування ландшафтів. 2. Динаміка ландшафтів. 3. Розвиток ландшафтів
9.	Ландшафтна структура гірських територій	1. Чинники формування гірських ландшафтів. 2. Ландшафтознавство гірських країн 3. Геодинамічні аспекти впливу Карпат на ландшафтоутворюючі процеси
4.	Міські ландшафтні комплекси	1. Особливості ландшафтно-просторової організації міста 2. Генезис міських ландшафтів. 3. Антропогенний та урбанізований ландшафт. 4. Структура урбанізованих ландшафтів
5.	Класифікація ландшафтів	1. Типологічна класифікація ландшафтів. 2. Регіональна класифікація ландшафтів. 3. Ландшафт як вузлова одиниця в ієрархії ПТК. 4. Вертикальна або компонентна структура ландшафтів. 5. Горизонтальна або морфологічна структура ландшафтів
6.	Фізико-географічне районування. Основні типи ландшафтів Землі	1. Типи ландшафтів Землі. 2. Фізико-географічне районування України, його наукове і практичне значення

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Теоретичні засади та історія ландшафтознавчих досліджень	2
2.	Практичне значення ландшафтознавчих досліджень в сучасному житті суспільства.	2
3.	Порівняльний аналіз діяльності наукових шкіл	2
4.	Перспективи розвитку ландшафтознавства в ХХІ ст.	2
5.	Сучасні концепції та підходи ландшафтознавства (комплексний, системний, інформаційний, синергетичний, геоінформаційний, гуманістичний тощо).	2
6.	Аналіз функціонування геосистем.	2
7.	Оцінювання природного потенціалу геосистем.	2
8.	Аналіз загальнонаукової ландшафтної карти	2
9.	Аналіз ландшафтної карти України	2
10.	Складання ландшафтної великомасштабної карти	4
11.	Побудова ландшафтного профілю	4
12.	Висотна поясність гірських ландшафтів	2
13.	Антропогенні ландшафти, їх сутність та поширення	2
14.	Оцінка ступеня антропогенної перетвореності ландшафту	2
15.	Психолого-естетична оцінка ландшафтів	4

7. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Місце ландшафтознавства в системі географічних наук	3
2.	Структура ландшафтознавства як науки фізико-географічного циклу.	3
3.	Головні чинники виникнення і розвитку ландшафтознавства як науки.	4
4.	Географічні дослідження в епоху Великих відкриттів (кін. XV – поч. XVI ст.).	3
5.	Внесок В.В. Докучаєва та його учнів в розвиток вчення про ландшафти (кінець XIX ст.).	3
6.	Розвиток ландшафтознавства після другої світової війни.	4
7.	Властивості природних геосистем	5
8.	Формування і функціонування геосистем в умовах антропогенного навантаження	5
9.	Геосистема та її функціональні особливості. Вчення Р.Б. Сочави про геосистеми	5
10.	Підтримка динамічної рівноваги природних ландшафтів	5
11.	Порядок компонентів	5
12.	Порядок ПТК	5
13.	Ряд Солнцева	5
14.	Фації природні та антропогенні.	5
15.	Диференціація гірських країн	6
16.	Літогенетична стрія, морфогенетична висотна місцевість і орокліматичний сектор	6
17.	гірські ландшафти масиву Свидовець, Ясінської улоговини і Мармароського масиву	6
18.	Урбанізаційне ландшафтознавство як наука	6
19.	Ландшафтно-урбанізаційні системи	6
20.	Об'єктно-орієнтована методика класифікації ландшафтів	6
21.	Автоматизована класифікація ЛК на основі виділення морфотопів	6
22.	Класифікація та систематизація агроландшафтних контурів	6
23.	Класифікація лавинних геокомплексів	6
24.	Класифікація антропогенно-трансформованих ландшафтів	6

8. Індивідуальні завдання

9. Система поточного та підсумкового контролю результатів навчання

Екзамен (4 семестр)

Поточне тестування та контроль самостійної роботи			Підсумковий контроль (Екзамен)	Сума
Тестове опитування за лекційним матеріалом	Оцінки за практичні роботи	Контроль самостійної роботи		
10	30	10	50	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Рекомендована література

1. Атаманюк Я.Д. Ландшафтознавство: навчальний посібник для самостійної роботи. Факультет природничих наук, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».- Івано-Франківськ, 2020.- 136 стор.
2. Воловик В.М. Ландшафтознавство: курс лекцій / В.М. Воловик. – Вінниця: Твори, 2018.-254 с.
3. Гродзинський, М. Д. Ландшафтознавство: навчальний посібник / М. Д.

- Гродзинський, О. В. Савидька. - К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. - 319 с.
4. Гуцуляк В. М. Ландшафтна екологія : підручник / В. М. Гуцуляк, Н.В. Максименко, Т.В. Дудар. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. – 248 с.
 5. Гуцуляк В. М. , Максименко Н.В., Дудар Т.В. Ландшафтна екологія.– Чернівці : Чернівецький нац. ун-т ім. Юрія Федьковича, 2017. – 248 с.
 6. Гуцуляк В. М. Ландшафтознавство: Теорія і практика : навч. посібник. / В. М. Гуцуляк. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2008. – 168 с.
 7. Дудка І. Г. Ландшафтознавство: практикум / І. Г. Дудка, Б. О. Чернов. — Київ : КНТ, 2015. — 198 с.
 8. Денисик Г. І. Антропогенні ландшафти Правобережної України : монографія / Г. І. Денисик. – Вінниця : Арбат, 1998. – 292 с.
 9. Мельник А. В. Ландшафтний моніторинг / А. В. Мельник, Г. П. Міллер. – К. : 1993. – 148 с.
 10. Маринич О.М. Удосконалена схема фізико-географічного районування України / О.М. Маринич, Г.О. Пархоменко, О.М. Петренко, П.Г. Шищенко // Український географічний журнал, 2003, № 1. –С. 16-21.
 11. Мельник А. В. Ландшафтний моніторинг / А. В. Мельник, Г. П. Міллер. – К. : 1993. – 148 с.
 12. Міхелі С.В. Українське ландшафтознавство: витоки, становлення, сучасний стан: монографія / С.В. Міхелі. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014.-416 с.
 13. Петлін В. М. Прикладне ландшафтознавство / В. М. Петлін. – К. : ІСДО, 1993. – 92 с.